

засвідчивши єдність методології економічних дисциплін. За таких умов достовірне відображення обліку всіх видів витрат і отриманих результатів, усебічний аналіз процесу виробництва, оцінка отриманих фінансових результатів і контроль за точністю їх відображення в звітності стає вирішальною умовою успішного управління підприємством.

Існуюча система бухгалтерського обліку в умовах ринкової економіки не може задовольнити інформаційні потреби підприємства в оптимізації діяльності, оскільки інформація різних видів обліку часто дублюється в первинних документах і облікових регістрах, що не дає змоги реалізувати на практиці принципи обліку, оперативність і ефективність використання його даних, ефективно управляти діяльністю суб'єктів підприємництва. Таке дублювання інформаційних потоків потребує вдосконалення теоретичних і методичних засад функціонування єдиної системи господарського обліку, в якій інтегруються інформаційні потоки залежно від запитів усіх функцій і рівнів управління господарської діяльності на основі застосування новітніх комп'ютерних технологій.

Отже, єдність бухгалтерського обліку, аналізу і контролю господарської діяльності є економічною наукою, яка інтегрує інформаційне забезпечення управління господарської діяльності на мікро- та макрорівнях суспільства.

Бондар Т. А.,

*канд. екон. наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

ПРОФЕСІЙНЕ СУДЖЕННЯ В КОНТЕКСТІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Методологія бухгалтерського обліку повинна ґрунтуватися на ідеї вдосконалення методів створення якісної, надійної і корисної кількісної інформації для зацікавлених осіб, і професійної відповідальності за неї. Чільне місце у створенні такої достовірної бухгалтерської інформації займає облікова політика підприємства.

Основне призначення облікової політики полягає у впорядкуванні облікового процесу на підприємстві; методологічному та методичному відображенні майна підприємства, господарських операцій і результатів його діяльності; наданні бухгалтерському обліку плановірності та цілеспрямованості; забезпеченні ефекти-

вності обліку. Облікова політика дозволяє вибрати оптимальний варіант обліку, який максимально відповідатиме меті діяльності підприємства та поставленим завданням.

Складність формування облікової політики полягає в тому, що вітчизняне бухгалтерське законодавство передбачає широкі можливості для застосування значної кількості методів оцінки, а отже, варіантів організації бухгалтерського обліку та показників звітності підприємств. Варіативність показників фінансової звітності залежить від вибору певного способу обліку об'єкта із передбачених Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку України.

Наявність дозволених альтернативних варіантів оцінки, а також їх зміна, дозволяє в межах облікової політики варіювати фактори, що впливають на показники фінансових результатів, і впливати на фінансовий стан підприємства. Існування такої варіативності забезпечує організацію бухгалтерського обліку індивідуального характеру з урахуванням інтересів власника та системи управління підприємством.

За відсутності суцільної регламентації (наявності варіативності) облікового процесу виникає невизначеність, для усунення якої бухгалтер приймає рішення, застосовуючи професійне судження. Облікова політика фактично затверджує власний унікальний набір методів і способів ведення обліку здійснених на основі професійного судження бухгалтера.

На думку Я.В. Соколова, «професійне судження — це думка, що добросовісно висловлена професійним бухгалтером про господарську ситуацію, і є корисним як для її висвітлення, так і для прийняття дієвих управлінських рішень». Л.З. Шнейдман розглядає професійне судження як «думку, висновок, що є підставою для прийняття рішення в умовах невизначеності. Воно базується на знаннях, досвіді та кваліфікації відповідних фахівців». На нашу думку, професійне судження — це зважене рішення професійного бухгалтера щодо достовірного відображення фактів і явищ господарської діяльності у звітності на основі застосування необхідних навичок, знань і досвіду у контексті стандартів бухгалтерського обліку та професійної етики.

Професійне судження застосовується бухгалтером при здійсненні облікового процесу за наявності:

- певних об'єктів обліку, які мають свою специфіку у виборі критеріїв щодо їх класифікації і відповідно у виборі методики їх обліку;
- суперечливих положень нормативно-правових актів;
- альтернативних варіантів оцінки та обліку об'єктів;

- окремих господарських операцій, по яких порядок обліку не врегульовано нормативними документами, і рішення необхідно приймати на підставі загальноприйнятих принципів і правил ведення бухгалтерського обліку;

- загального характеру положень щодо організації обліку та відсутності конкретних критеріїв вибору принципів побудови системи бухгалтерського обліку на певному підприємстві;

- внутрішньої (управлінської) звітності, орієнтованої на інформаційні потреби внутрішніх зацікавлених користувачів.

Застосування професійного судження при прийнятті певного рішення зумовлює невизначеність для підприємства, оскільки результати прийнятого рішення виявляються лише в майбутньому і відсутня впевненість у тому, що фактичні результати співпадуть з очікуваними. Невизначеність призводить до появи бухгалтерських ризиків, які викликані застосуванням професійного судження. Такі ризики необхідно враховувати при організації бухгалтерського обліку, формуванні його облікової політики та системи звітності.

Величина ризику застосування професійного судження залежить від ряду суб'єктивних та об'єктивних чинників. До суб'єктивних чинників належать: освіта, кваліфікація, досвід та усталена практика ведення обліку, доступність інформації, вік бухгалтера. Суб'єктивні чинники більшою мірою залежать від практики ведення обліку, що склалася в галузі та професійних навичок бухгалтера, тому для підвищення якості прийнятих рішень необхідним є покращення рівня кваліфікації бухгалтера та отримання ним доступної інформації щодо проблем обліку та звітності.

Серед об'єктивних чинників можна назвати: нормативне регулювання бухгалтерського та податкового обліку, судову практику, умови укладених підрядних договорів, затверджені плани перспективного розвитку підприємства, практику перевірок контролюючими органами. Об'єктивні фактори знаходяться поза полем прямого впливу бухгалтера, окрім внутрішніх факторів, як то умови договорів і перспективні плани розвитку підприємства.

Разом з тим, застосування професійного судження бухгалтера ускладнюється в наслідок частих змін положень законодавчих актів; нерозуміння керівництвом облікових проблем, формальним ставленням (відношенням) до обліку; відсутністю зацікавленого користувача бухгалтерської інформації на більшості підприємств; значними обсягами та високою інтенсивністю праці бухгалтера.